

คู่มือแนวทางการยกร่างคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ
Best Practices in Arbitral Award Writing

วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2563

คู่มือแนวทางการยกร่างคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ Best Practices in Arbitral Award Writing

คำนำ

การทำคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการอนุญาโตตุลาการ เนื่องจากคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนั้น เปรียบได้กับคำพิพากษาของศาลในกรณีที่เป็นการฟ้องร้องคดีต่อศาล ซึ่งในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ข้อพิพาทจะระงับลงได้เมื่อคณะอนุญาโตตุลาการออกคำชี้ขาดภายหลังจากการวินิจฉัยและมีคำชี้ขาดว่าคู่พิพาทฝ่ายใดเป็นฝ่ายผิด คู่พิพาทฝ่ายใดเป็นฝ่ายถูก และคู่พิพาทฝ่ายใดจะต้องเป็นผู้ชำระหนี้ตามคำชี้ขาด ดังนั้น การยกร่างคำชี้ขาดให้มีรูปแบบที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพจึงเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับมาตรฐานของการอนุญาโตตุลาการไทย

ด้วยเหตุนี้ ที เอช เอ ซี สถาบันอนุญาโตตุลาการ ได้จัดงานสัมมนาวิชาการในหัวข้อ “ข้อควรปฏิบัติและแนวทางการยกร่างคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ” เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2560 โดยได้รับเกียรติจากอนุญาโตตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และความชำนาญในการยกร่างคำชี้ขาด คือ ศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุจริตกุล, คุณวณิชฉินา สุจริตกุล และ Ms. Mary Thomson มาบอกเล่าประสบการณ์และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการยกร่างคำชี้ขาดตามมาตรฐานสากล ซึ่งทางที เอช เอ ซี ได้นำข้อเสนอแนะและคำแนะนำต่างๆ จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มารวบรวมไว้ในคู่มือฉบับนี้

ที เอช เอ ซี สถาบันอนุญาโตตุลาการ จึงได้จัดทำคู่มือแนวทางการยกร่างคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ (Best Practices in Arbitral Award Writing) ฉบับนี้ขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกในการยกร่างคำชี้ขาดให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเล็งเห็นถึงความสำคัญในการทำให้คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการมีคุณภาพมากขึ้น และสามารถใช้เป็นแนวปฏิบัติแก่อนุญาโตตุลาการ ตลอดจนผู้ที่ปฏิบัติงานด้านอนุญาโตตุลาการ

บทที่ 1 พื้นฐานการยกคำชี้ขาด

ในเบื้องต้นนั้น อนุญาโตตุลาการจะต้อง จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในสัญญาอะไรบ้างเพื่อให้เอกสารที่ทำขึ้นนั้นเป็นคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้ อนุสัญญานิวยอร์คและอนุสัญญาว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศอื่นๆ กำหนดว่าอนุสัญญาดังกล่าวจะใช้บังคับกับ “คำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการ” เท่านั้น และจะไม่ใช้บังคับกับคำวินิจฉัยหรือข้อกำหนดประเภทอื่น¹ นอกจากนี้ อนุสัญญานิวยอร์คและกฎหมายระดับประเทศส่วนใหญ่ไม่ได้ให้คำจำกัดความคำว่า “คำชี้ขาด” หรือ “Award” ไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น การที่จะเรียกสิ่งที่คณะอนุญาโตตุลาการทำขึ้นว่า “คำชี้ขาด” ไม่ได้หมายความว่าสิ่งนั้นจะเป็นคำชี้ขาดที่แท้จริง กล่าวคือ สิ่งใดก็ตามที่ถูกเรียกว่าเป็น “คำชี้ขาด” หรือ “คำชี้ขาดสุดท้าย” ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นคำชี้ขาดเสมอไป

โดยสรุปแล้ว เงื่อนไขพื้นฐานของสิ่งที่เรียกว่า “คำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการ” ได้แก่ คำชี้ขาดจะต้องเป็นผลจากข้อตกลงให้ทำการอนุญาโตตุลาการ ต้องมีคุณลักษณะรูปแบบบางประการที่แฝงอยู่ในแนวคิดที่ว่าด้วยคำชี้ขาด และต้องระงับประเด็นข้อพิพาทที่เป็นสาระสำคัญ ไม่ใช่ปัญหาที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณา

การทำคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

ในกระบวนการอนุญาโตตุลาการ ภายหลังจากที่อนุญาโตตุลาการพิจารณาข้อพิพาทและพยานหลักฐานของคู่พิพาททั้งสองฝ่าย และพยานหลักฐานที่อนุญาโตตุลาการอาจดำเนินการสืบหาเองเรียบร้อยแล้ว อนุญาโตตุลาการต้องทำการตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทซึ่งเรียกว่า “การยกคำชี้ขาด” ซึ่งมีลักษณะเป็นหนังสือและมีการระบุข้อความให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำการหรืองดเว้นกระทำการบางอย่าง เช่น ชำระหนี้ ซึ่งคำชี้ขาดดังกล่าวจะมีลักษณะเช่นเดียวกับคำพิพากษาของศาล

ในการทำคำชี้ขาด หากกระบวนการอนุญาโตตุลาการนั้นมีอนุญาโตตุลาการเพียงคนเดียว การทำคำชี้ขาดก็จะเป็นไปตามความเห็นของอนุญาโตตุลาการเพียงคนเดียว หากคณะอนุญาโตตุลาการประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการมากกว่า 1 คน จะต้องเป็นไปตามเสียงข้างมากของคณะอนุญาโตตุลาการ ในกรณีที่คณะอนุญาโตตุลาการหาเสียงข้างมากไม่ได้ ให้ประธานคณะอนุญาโตตุลาการเป็นผู้ทำคำชี้ขาด โดยมีคำสั่งหรือคำวินิจฉัยเพียงผู้เดียว²

ลักษณะทั่วไปของคำชี้ขาด และการยอมรับและบังคับคำชี้ขาด

มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ได้วางหลักไว้ว่า คำชี้ขาดนั้นจะต้องทำเป็นหนังสือ โดยระบุข้อความต่างๆที่จำเป็น เช่น ชื่อของคู่พิพาท ประเด็นข้อพิพาท เหตุผลแห่งการวินิจฉัย วันและสถานที่ดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ และลงลายมือชื่อของอนุญาโตตุลาการ อย่างไรก็ตาม คำชี้ขาดอาจมี

¹ มาตรา 1 (1) อนุสัญญานิวยอร์ค

² มาตรา 35 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

การลงลายมือชื่อเฉพาะอนุญาโตตุลาการฝ่ายข้างมากโดยไม่จำเป็นต้องลงลายมือชื่อของอนุญาโตตุลาการทุกคนก็ได้ แต่ต้องระบุเหตุขัดข้องที่อนุญาโตตุลาการไม่ได้ลงลายมือชื่อในคำชี้ขาดไว้ด้วย

นอกจากนี้ ในกรณีที่คู่พิพาทสามารถประนีประนอมกันเองได้ มาตรา 36 ได้บัญญัติให้คณะอนุญาโตตุลาการยุติกระบวนการพิจารณาหากคู่พิพาทร้องขอ และให้ทำคำชี้ขาดให้เป็นไปตามข้อตกลงประนีประนอมยอมความของคู่พิพาท โดยอาจไม่ต้องระบุเหตุผลก็ได้หากคู่พิพาทตกลงกัน

ภายหลังจากที่คณะอนุญาโตตุลาการส่งคำชี้ขาดให้คู่พิพาทรับทราบ คู่พิพาทมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ เนื่องจากคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการมีผลเป็นที่สุดและผูกพัน คู่พิพาทให้ต้องปฏิบัติตาม แต่หากคู่พิพาทนั้นไม่ยอมปฏิบัติตามคำชี้ขาด คู่พิพาทฝ่ายที่ชนะคดีจะต้องยื่นคำร้องขอให้บังคับตามคำชี้ขาดต่อศาลที่มีเขตอำนาจ³ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี หากคู่พิพาทฝ่ายที่แพ้ไม่พอใจในคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ อาจขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดในกรณีที่คำชี้ขาดมีความบกพร่อง โดยคู่พิพาทฝ่ายที่แพ้ นั้นจะต้องพิสูจน์ว่าคำชี้ขาดมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 และตนไม่ต้องการปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการดังกล่าว

ประเภทของคำชี้ขาดที่สำคัญ

1. คำชี้ขาดสุดท้าย (Final award)

หากพิจารณาจากชื่อเรียกของคำชี้ขาดนั้น คำว่า “สุดท้าย” (final) หมายถึงคำชี้ขาดสุดท้ายในการอนุญาโตตุลาการ ซึ่งจะระงับประเด็นข้อพิพาททั้งหมด (หรือที่เหลืออยู่) และจะยุติหน้าที่ของคณะอนุญาโตตุลาการ อย่างไรก็ตาม ในความหมายทางกว้างของคำว่า “สุดท้าย” คำชี้ขาดใดๆ หรือคำชี้ขาดบางส่วนก็อาจจะถือว่าเป็นคำชี้ขาดสุดท้ายได้ หากในที่สุดแล้วมีการใช้คำชี้ขาดนั้นเป็นการระงับประเด็นข้อพิพาทบางประเด็นโดยมีผลผูกพัน

2. คำชี้ขาดบางส่วน (Partial award)

คำชี้ขาดบางส่วนเป็นคำชี้ขาดสุดท้ายรูปแบบหนึ่งที่อนุญาโตตุลาการตัดสินในประเด็นที่สามารถแยกออกมาตัดสินอย่างอิสระจากประเด็นอื่นในข้อพิพาทได้ โดยอาจสืบเนื่องมาจากลักษณะของประเด็นนั้น หรือเนื่องจากสามารถระงับประเด็นคำร้องหรือกำหนดค่าเสียหายในคำร้องได้ ทำให้สามารถแยกประเด็นส่วนนั้นออกจากส่วนที่เหลือของข้อพิพาทได้

การทำคำชี้ขาดบางส่วนนั้นเป็นทางเลือกหนึ่งของอนุญาโตตุลาการ ในกรณีที่มีการเก็บคำร้องบางส่วนไว้ตัดสินในภายหลัง ยกตัวอย่างเช่น คณะอนุญาโตตุลาการอาจออกคำชี้ขาดบางส่วนหากเห็นว่าจะมีความเหมาะสมที่จะชี้ขาดในเรื่องเขตอำนาจของตนเป็นประเด็นในเบื้องต้นก่อน นอกจากนี้ คำชี้ขาดบางส่วนยังมีการทำกันเป็นการทั่วไปในกรณีที่คณะอนุญาโตตุลาการเห็นว่าจะสามารถช่วยแก้ไขประเด็นความรับผิดชอบ ประการที่แยกออกมาก่อนที่จะกำหนดเรื่องค่าเสียหาย

³ มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

3. คำชี้ขาดเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขหรือตีความ (Additional award)

คำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการอาจปรากฏข้อผิดพลาด หรือความไม่ชัดเจนบางประการได้ ดังนั้น คณะอนุญาโตตุลาการจะต้องสามารถแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวได้ภายใต้ข้อกำหนดที่จำกัด

คณะอนุญาโตตุลาการจะเป็นผู้แก้ไขความผิดพลาดจากการพิมพ์คำชี้ขาดด้วยตนเอง เช่น ความผิดพลาดในการคำนวณหรือการพิมพ์ ยกตัวอย่างเช่น มาตรา 33 ของกฎหมาย UNCITRAL Model Law ได้บัญญัติไว้ว่า ภายในระยะเวลา 30 วัน หากคู่พิพาทร้องขอหรือคณะอนุญาโตตุลาการได้พิจารณาแล้ว คณะอนุญาโตตุลาการอาจแก้ไขความผิดพลาดในการคำนวณ ความผิดพลาดที่เกิดจากเสถียรภาพ การพิมพ์ หรือความผิดพลาดในลักษณะอื่นที่คล้ายกันได้ และคำวินิจฉัยของคณะอนุญาโตตุลาการที่จะแก้ไขเพิ่มคำชี้ขาดนั้น โดยปกติแล้วจะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของคำชี้ขาดเบื้องต้น ซึ่งในมาตรา 39 ของพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ก็ได้มีการวางหลักเกี่ยวกับการแก้ไขความผิดพลาดในคำชี้ขาดไว้ในลักษณะเดียวกัน

4. คำชี้ขาดตามยอม (Awards by consent)

ในระหว่างการพิจารณา คู่พิพาทอาจยินยอมที่จะระงับประเด็นข้อพิพาทของตนทั้งหมดหรือบางส่วน โดยข้อบังคับอนุญาโตตุลาการส่วนใหญ่มักจะบัญญัติเกี่ยวกับเหตุการณ์ในลักษณะนี้เป็นกรณีเฉพาะ และจะอนุญาตให้คณะอนุญาโตตุลาการทำคำชี้ขาดตามข้อตกลงที่คู่พิพาทร้องขอ

5. คำชี้ขาดในกรณีผิดนัด (Default award)

คำชี้ขาดในกรณีผิดนัดคือคำชี้ขาดที่สร้างขึ้นหลังจากที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่เข้าร่วมในกระบวนการพิจารณานั้น กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้คัดค้านไม่เข้าร่วม หรือหลังเข้าร่วมไประยะหนึ่งแล้ว ต่อมาเกิดถอนตัวออกจากกระบวนการพิจารณา คณะอนุญาโตตุลาการจะไม่สามารถทำคำชี้ขาดที่เอื้อต่อผู้ร้องทันที แต่จะต้องทำคำชี้ขาดที่มีเหตุผลประกอบ ซึ่งคำชี้ขาดดังกล่าวอาจเป็นคำชี้ขาดบางส่วน (partial award) หรือคำชี้ขาดสุดท้าย (final award) และจะต้องอยู่ภายใต้การบังคับตามข้อควรพิจารณาเดียวกันตามที่กล่าวไปแล้วข้างต้นสำหรับคำชี้ขาดประเภทอื่นๆ

บทที่ 2

ข้อควรพิจารณาในการยกร่างคำชี้ขาด

ข้อจำกัดเรื่องเวลา

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ข้อได้เปรียบที่สำคัญประการหนึ่งของการอนุญาโตตุลาการ คือ สามารถระงับข้อพิพาทได้รวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับการฟ้องร้องต่อศาล ดังนั้น เพื่อรักษาข้อได้เปรียบนี้ และเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการอนุญาโตตุลาการ คณะอนุญาโตตุลาการจะต้องจัดสรรเวลาให้เพียงพอเพื่อวินิจฉัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่างๆ ไปจนถึงการยกร่างและทำคำชี้ขาด นอกจากนี้ ข้อบังคับของสถาบันบางแห่งยังมีการกำหนดข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาในการทำคำชี้ขาด ซึ่งต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดอีกด้วย

คณะอนุญาโตตุลาการควรเริ่มเตรียมร่างคำชี้ขาดตั้งแต่เริ่มกระบวนการพิจารณาโดยการรวบรวมข้อมูลต่างๆ เช่น ข้อเท็จจริง และเรื่องอื่นๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างพิจารณา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการยกร่างคำชี้ขาดในภายหลัง การเตรียมข้อมูลดังกล่าวไว้และคอยปรับปรุงระหว่างการทำกระบวนการพิจารณา จะทำให้การยกร่างคำชี้ขาดสามารถทำได้โดยเร็วภายหลังกระบวนการพิจารณายุติลง นอกจากนี้ การร่างประเด็นที่ต้องวินิจฉัยตั้งแต่ในช่วงต้นของกระบวนการอนุญาโตตุลาการ และการติดตามประเด็นดังกล่าวในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาจะช่วยจัดลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน และสร้างความสอดคล้องที่เป็นเหตุเป็นผลเมื่อถึงเวลาที่คณะอนุญาโตตุลาการจะต้องเขียนอธิบายเหตุผลและบทสรุปคำชี้ขาด

การกำหนดภาษาที่ใช้ในการยกร่างคำชี้ขาด

คำชี้ขาดมักจะเขียนด้วยภาษาที่ใช้ในการพิจารณาข้อพิพาท ในกรณีที่คู่พิพาทไม่ระบุภาษาที่ใช้ระหว่างอนุญาโตตุลาการหรือภาษาของคำชี้ขาด คณะอนุญาโตตุลาการจะต้องเป็นผู้กำหนดภาษา โดยกฎหมายของสถานที่ทำอนุญาโตตุลาการอาจมีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดภาษาของคำชี้ขาด

ในทางปฏิบัตินั้น คณะอนุญาโตตุลาการมักจะระบุภาษาของคำชี้ขาด ตั้งแต่ในช่วงแรกของการอนุญาโตตุลาการ ซึ่งจะเป็นการช่วยเลี่ยงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้หากในเวลาต่อมาคู่พิพาทพยายามใช้กลยุทธ์โดยอ้างถึงภาษาของคำชี้ขาดเพื่อประวิงเวลาการพิจารณาหรือเพื่อคัดค้านการยอมรับและบังคับใช้คำชี้ขาด

การลงลายมือชื่อ

คำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการที่มีผลถูกต้องสมบูรณ์จะต้องมีลายมือชื่อของคณะอนุญาโตตุลาการและลงวันที่⁴ โดยการลงชื่อในคำชี้ขาดนั้นหมายความว่า คณะอนุญาโตตุลาการได้ทำการยกร่างคำชี้ขาดที่อนุญาโตตุลาการทุกคนเห็นพ้องต้องกันซึ่งเนื้อหาของคำชี้ขาดเป็นฉบับสุดท้ายเรียบร้อยแล้ว

ในกรณีที่มีอนุญาโตตุลาการคนเดียว คำชี้ขาดจะถือว่ามี การทำขึ้นสมบูรณ์เมื่ออนุญาโตตุลาการคนนั้นลงชื่อและลงวันที่ในคำชี้ขาด แต่ในกรณีเป็นคณะอนุญาโตตุลาการที่มีอนุญาโตตุลาการสามคน การกำหนด

⁴ มาตรา 31 (1) และ (3) ของ UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration

เรื่องลายมือชื่อจะขึ้นอยู่กับว่าคณะอนุญาโตตุลาการตกลงกันอย่างไร ในกรณีที่อนุญาโตตุลาการทุกคนตกลงเห็นพ้องกับคำชี้ขาด จะถือว่ามีการทำคำชี้ขาดเมื่ออนุญาโตตุลาการทุกคนลงลายมือชื่อในคำชี้ขาด และในกรณีที่เป็นการวินิจฉัยข้างมาก คำชี้ขาดจะมีผลสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อมีลายมือชื่อของอนุญาโตตุลาการข้างมากครบทุกคน ซึ่งในสถานการณ์เช่นนี้ คำชี้ขาดบางฉบับจะต้องมีคำอธิบายด้วยว่าทำไมจึงไม่มีลายมือชื่อของอนุญาโตตุลาการบางคน⁵

ข้อสังเกตเกี่ยวกับวันที่และสถานที่ทำการอนุญาโตตุลาการ

อนุญาโตตุลาการอาจจะระบุวันที่ คำชี้ขาดจะมีผลในขณะที่ลงลายมือชื่อในคำชี้ขาด โดยอนุญาโตตุลาการสามารถเลือกวันที่จะให้คำชี้ขาดมีผลได้ ทั้งนี้ หากอนุญาโตตุลาการไม่ได้กำหนดวันที่จะให้คำชี้ขาดมีผลไว้อย่างชัดเจน จะถือกันว่าคำชี้ขาดมีผลในวันที่อนุญาโตตุลาการลงลายมือชื่อครั้งสุดท้าย

ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสถาบันและกฎหมายระดับประเทศบางประเทศยังกำหนดให้อนุญาโตตุลาการระบุสถานที่ที่ทำคำชี้ขาดด้วย⁶ สถานที่ในที่นี่หมายถึง สถานที่ทำการอนุญาโตตุลาการตามกฎหมาย ซึ่งได้แก่ สถานที่ที่ใช้ทำกระบวนการอนุญาโตตุลาการ ด้วยเหตุผลนี้ จึงไม่มีความจำเป็นที่อนุญาโตตุลาการต้องระบุสถานที่เชิงกายภาพที่ตนอยู่ในขณะลงชื่อในคำชี้ขาด เว้นแต่จะมีการกำหนดให้ต้องลงชื่อในคำชี้ขาด ณ สถานที่ทำกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

การเก็บรักษาความลับ

กฎหมายระดับประเทศและข้อบังคับอนุญาโตตุลาการส่วนใหญ่กำหนดไว้ว่า อนุญาโตตุลาการมีหน้าที่ในการเก็บความลับต่ออนุญาโตตุลาการร่วมคณะ ต่อคู่พิพาท และต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ (หากมี) และในขณะเดียวกัน การรักษาความลับอาจเป็นสิทธิที่อนุญาโตตุลาการสามารถเรียกร้องจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคนในกระบวนการอนุญาโตตุลาการได้ รวมไปถึงบุคคลภายนอกด้วย กรณีพิพาทบางกรณีอาจกำหนดให้จะต้องมีการทำข้อตกลงเพื่อรักษาความลับเป็นกรณีเฉพาะ โดยมีสาเหตุมาจากความสำคัญของเนื้อหาของกรณีข้อพิพาทนั้นๆ ซึ่งการรักษาความลับเพิ่มเติมนั้นมักจะทำขึ้นในกรณีข้อพิพาทอันเกี่ยวกับความมั่นคงหรือความปลอดภัยของสาธารณะชน

⁵ มาตรา 31 (1) ของ UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration

⁶ เช่น ตามมาตรา 33 ของ 2012 ICC Arbitration Rules, มาตรา 34 (4) ของ 2010 UNCITRAL Arbitration Rules

บทที่ 3

เคล็ดลับและเทคนิคในการยกร่างคำชี้ขาด

การยกร่างคำชี้ขาดนั้น แม้ว่าจะไม่มีการกำหนดว่ารูปแบบหรือลักษณะการยกร่างคำชี้ขาดเฉพาะตัว (style) แบบใดที่ถือว่าถูกต้อง ทว่าปัจจัยที่มีความสำคัญในการยกร่างคำชี้ขาดที่อนุญาโตตุลาการควรให้ความสำคัญ ได้แก่ แบบและโครงสร้างของคำชี้ขาด ความชัดเจน ความสม่ำเสมอ และความถูกต้องครบถ้วนของคำชี้ขาด

ลักษณะการยกร่างคำชี้ขาด

ในการที่จะกำหนดลักษณะการยกร่างที่เหมาะสม อนุญาโตตุลาการจะต้องพิจารณาองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ อนุญาโตตุลาการต้องตั้งคำถามว่าใครจะเป็นคนอ่านคำชี้ขาด ความต้องการและความคาดหวังของคู่พิพาทคืออะไร คำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ใด และคำชี้ขาดนี้จะตีพิมพ์หรือไม่

ข้อพิจารณาทั้งหมดนี้จะมีส่วนในการกำหนดลักษณะการยกร่างที่เหมาะสม โดยจะต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับผู้ที่ต้องอ่านคำชี้ขาด นั่นคือ คู่พิพาทฝ่ายที่แพ้และฝ่ายที่ชนะที่จะต้องทราบว่าคุณพิพาทได้รับการตัดสินอย่างถูกต้องเที่ยงธรรม และได้รับการพิจารณาโดยผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยที่เป็นกลาง ซึ่งในลักษณะเช่นนี้หมายความว่า การระบุนเหตุแห่งการวินิจฉัย เป็นไปเพื่อประโยชน์ของคู่พิพาทฝ่ายที่แพ้และฝ่ายที่ชนะเป็นหลัก นอกจากนี้ หน่วยงานบังคับคำชี้ขาดต้องการให้คำชี้ขาดที่เป็นส่วนปฏิบัติการ มีการบันทึกสถิติและภาระผูกพันของคู่สัญญาอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถนำคำชี้ขาดไปบังคับ และเพื่อให้รับทราบว่ามีการดำเนินการตามกฎหมายโดยชอบ ดังนั้น ส่วนคำชี้ขาดที่เป็นประวัติการพิจารณาจึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ของศาลเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี สถาบันอนุญาโตตุลาการบางแห่งอาจมีแนวทางบางอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับลักษณะการยกร่างคำชี้ขาด

ภาษาที่ใช้ในการยกร่างควรเป็นภาษาที่เรียบง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากคณะอนุญาโตตุลาการไม่ได้ใช้ภาษาแม่ในการยกร่างคำชี้ขาด อย่างไรก็ตาม ควรให้ผู้เชี่ยวชาญภาษาดังกล่าวอ่านตรวจทานคำชี้ขาดโดยจะต้องคำนึงถึงความลับของคำชี้ขาดนั้นด้วย นอกจากนี้ คำชี้ขาดควรจะต้องมีความชัดเจน อ่านเข้าใจได้ง่าย พยายามหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์เทคนิคที่ผู้อ่านซึ่งไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องไม่อาจเข้าใจได้ง่าย

การระบุนเหตุแห่งการวินิจฉัยในคำชี้ขาดและเหตุผลประกอบของคณะอนุญาโตตุลาการจะต้องชัดเจน ไม่เพียงแต่การให้เหตุผลที่มีน้ำหนักและเป็นเหตุเป็นผลในคำชี้ขาดที่ชัดเจนจะเพิ่มโอกาสที่คู่พิพาทเคารพผลลัพธ์ของการอนุญาโตตุลาการ ทว่าคำชี้ขาดที่ขาดความชัดเจนอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการโต้แย้งคำชี้ขาดขึ้นได้

ความยาวของคำชี้ขาด

ในเรื่องความยาวของคำชี้ขาดนั้น ไม่มีการกำหนดว่าคำชี้ขาดควรมีจำนวนหน้าเท่าใดที่ถือว่าเหมาะสม เนื่องจากจำนวนหน้าจะขึ้นอยู่กับลักษณะของกรณีพิพาท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความซับซ้อนของประเด็นปัญหาที่ต้องชี้ขาดและหลักฐานที่คู่พิพาทนำเสนอ อย่างไรก็ตาม คำชี้ขาดควรมีความกระชับเท่าที่จะสามารถทำได้ คำชี้

ขาดจะมีความชัดเจนมากขึ้นหากสามารถแบ่งคำชี้ขาดออกเป็นบทและหมวดย่อยที่มีตัวเลขกำกับ โดยอาจมีสารบัญในช่วงต้นของคำชี้ขาดเพื่อช่วยให้คำชี้ขาดมีโครงสร้างชัดเจน

โครงสร้างของคำชี้ขาด

คำชี้ขาดจะต้องมีโครงสร้างที่ชัดเจนและกระชับ โดยอนุญาโตตุลาการสามารถกำหนดโครงสร้างของคำชี้ขาดให้สอดคล้องกับรายละเอียดของกรณีพิพาท ในกรณีที่มีสถาบันอนุญาโตตุลาการดูแลการอนุญาโตตุลาการนั้นๆ อนุญาโตตุลาการควรจะต้องตรวจสอบกับสถาบันว่ามีคำชี้ขาดต้นแบบเพื่อใช้เป็นพื้นฐานหรือไม่

เนื้อหาในส่วนที่เป็นการให้เหตุผลและวินิจฉัยในคำชี้ขาดจะต้องนำเสนอในลักษณะที่ให้คู่พิพาทสามารถเข้าใจได้ว่าคณะอนุญาโตตุลาการมีความเห็นอย่างไรต่อข้อเท็จจริงของกรณีพิพาท กฎหมายที่เกี่ยวข้องนั้นบังคับใช้กับข้อเท็จจริงนั้นอย่างไร และเหตุผลใดที่นำไปสู่บทสรุปของคณะอนุญาโตตุลาการ

การตรวจทานคำชี้ขาดรอบสุดท้าย

การตรวจทานคำชี้ขาดเพื่อหาคำผิดเมื่อมีการทำคำชี้ขาดสุดท้ายถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก แม้ว่าจะมีการตรวจคำผิดอัตโนมัติในระหว่างการพิมพ์คำชี้ขาดก็จริง แต่ก็ควรจะมีการตรวจทานต้นฉบับเอกสารที่พิมพ์ออกมาอย่างละเอียดอีกครั้ง นอกจากนี้ การตรวจทานขั้นสุดท้ายควรตรวจสอบให้มีการจำกัดความคำต่างๆ อย่างสอดคล้อง คู่พิพาททุกฝ่ายได้รับการอ้างถึงอย่างถูกต้องและสอดคล้อง และตัวย่อต่างๆ ที่ไม่ว่าคู่สัญญาเป็นผู้ใช้เองหรือที่ปรากฏคำชี้ขาดมีความถูกต้องและคล้องจอง

ประเด็นสำคัญประการสุดท้ายคือ ควรหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการพิมพ์และการคำนวณในคำชี้ขาดฉบับสุดท้าย ดังนั้น จึงจะต้องทำการตรวจสอบจำนวนเงินที่คู่ความนำส่งซ้ำอีกครั้งอย่างละเอียดและให้มั่นใจว่าคำชี้ขาดสอดคล้องกับคำขอนั้น

สิ่งที่ควรคำนึงถึงและรายการตรวจสอบที่แนะนำ

สิ่งที่ควรคำนึงถึงโดยทั่วไปและในทางปฏิบัติ

1. ระมัดระวังเงื่อนไขต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติตามให้ครบถ้วนเพื่อให้คำตัดสินนั้นมีสถานะเป็นคำชี้ขาด
2. ต้องมั่นใจว่าได้เลือกประเภทของคำชี้ขาดถูกต้องตามที่ตกลงไว้ในคำตัดสิน
3. ต้องปฏิบัติตามกำหนดระยะเวลาการทำคำชี้ขาดโดยอาจมีการขยายระยะเวลาได้ตามข้อบังคับสถาบัน
4. คำชี้ขาดจะต้องอยู่ในรูปแบบรายการลักษณะอักษร ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 37 พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2545
5. การบอกกล่าวคำชี้ขาดจะต้องกระทำอย่างถูกต้อง โดยจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆรวมไปถึงกฎหมายวิธีพิจารณาที่เกี่ยวข้องและข้อบังคับสถาบัน
6. คำชี้ขาดและการบอกกล่าวจะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดการเก็บรักษาความลับ
7. ต้องพิจารณาข้อกำหนดที่จำเป็นทั้งหมดอันเกี่ยวข้องกับเนื้อหาคำชี้ขาดก่อนทำการยกร่างคำชี้ขาด

เนื้อหาของคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการ

1. หัวเรื่องและหน้าปก

1. หน้าปกและคำชี้ขาดจะต้องระบุข้อมูลที่สำคัญและประเภทของคำชี้ขาด
2. หัวเรื่องควรจะต้องระบุอย่างชัดเจนว่าเป็นคำชี้ขาดของสถาบันใด หมายเลขคดีใด
3. จะต้องมีการระบุชื่อตามกฎหมายของคู่พิพาททุกฝ่าย
4. ชื่อเรียก (หรือหมายเลข) ของคำชี้ขาด ยกตัวอย่างเช่น คำชี้ขาดคุ้มครองประโยชน์ของคู่พิพาทชั่วคราว คำชี้ขาดคุ้มครองประโยชน์ของคู่พิพาทชั่วคราวครั้งที่สอง คำชี้ขาดตามยอม และคำชี้ขาดอันถึงที่สุด

2. การบริหารจัดการคดีและประวัติกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

1. ชื่อนามสกุลและที่อยู่ของคู่พิพาท ตัวแทนคู่พิพาท และอนุญาโตตุลาการ
2. สัญญา (เป็นรายละเอียดของสัญญาหรือไม่ รายละเอียดของสัญญาว่าเกี่ยวข้องกับอะไร) วันที่ทำสัญญา และรายชื่อคู่สัญญาในสัญญาดังกล่าว
3. ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือข้อตกลงอนุญาโตตุลาการที่คู่พิพาทดำเนินการเอง
4. ระบุว่าได้เกิดข้อพิพาทขึ้น
5. ระบุรายละเอียดวิธีการได้มาซึ่งคณะอนุญาโตตุลาการและการตอบรับเป็นอนุญาโตตุลาการ
6. บันทึกรายละเอียดกระบวนการอนุญาโตตุลาการรวมถึงคำสั่งในกระบวนการโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการที่คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามให้ถูกต้องตามกระบวนการและในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายต่างๆ
7. กล่าวอ้างถึงคำชี้ขาดคุ้มครองประโยชน์ของคู่พิพาทชั่วคราวก่อนหน้านี้ (ถ้ามี)

3. เขตอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการ

1. ต้องมั่นใจว่าคำชี้ขาดจะกำหนดเขตอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการ

2. ในกรณีที่เขตอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการถูกโต้แย้ง หรือคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งไม่เข้าร่วมกระบวนการอนุญาโตตุลาการ จะต้องมีการกล่าวถึงการพิจารณาเขตอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการโดยคณะอนุญาโตตุลาการ หรือหากไม่มีการพิจารณาเขตอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการก็จะต้องระบุเหตุผลไว้ด้วย

4. ข้อพิพาทและประเด็นปัญหา

1. ระบุข้อพิพาทและการอ้างสิทธิที่อ้างถึงการอนุญาโตตุลาการ
2. ต้องมั่นใจว่าได้มีการระบุข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยคำชี้ขาด จะต้องมีการระบุว่าคู่พิพาทแต่ละฝ่ายแก้ข้อกล่าวหาในข้อเท็จจริงของข้อพิพาทแต่ละข้อพิพาทแตกต่างกันอย่างไร หนึ่งในวิธีที่แนะนำคือการแบ่งคำชี้ขาดออกเป็นข้อต่อสู้ของผู้เรียกร้องและข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง
3. ต้องมั่นใจว่าคำชี้ขาดได้เปิดทางให้คู่พิพาทร้องขอการเยียวยาและระบุการแก้ประเด็นปัญหา
4. ต้องมั่นใจว่าข้อโต้แย้งต่างๆของคู่พิพาทที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการให้เหตุผลของคำชี้ขาดได้ถูกสะท้อนออกมาอย่างละเอียดถูกต้อง

5. การวินิจฉัยของคณะอนุญาโตตุลาการและการให้เหตุผล

1. ระบุว่ามีการรับฟังและพิจารณาข้อเรียกร้องของคู่พิพาท คำพยานบุคคลและพยานบุคคลรวมทั้งคำแถลงของที่ปรึกษา
2. ระบุว่าคณะอนุญาโตตุลาการเป็นผู้เขียนและจัดทำคำชี้ขาดนี้ และให้ระบุว่าได้เขียนและจัดทำโดยความยินยอมของคณะอนุญาโตตุลาการ หากเหมาะสม
3. ระบุพยานหลักฐานที่คณะอนุญาโตตุลาการยึดเป็นหลักในการทำคำวินิจฉัยข้อเท็จจริงในข้อพิพาท รวมถึงให้ระบุหลักกฎหมายที่ใช้ในการวินิจฉัย
4. ต้องมั่นใจว่าจะต้องมีการการให้เหตุผลประกอบการตอบประเด็นความรับผิด และคำชี้ขาดจะต้องระบุเหตุผลประกอบคำตัดสินของคณะอนุญาโตตุลาการ

6. คำชี้ขาด (ในขั้นตอนการปฏิบัติการ)

1. ต้องมั่นใจว่าคำชี้ขาดมีการระบุขั้นตอนการปฏิบัติการในการเริ่มต้นการวินิจฉัยความรับผิดโดยคณะอนุญาโตตุลาการ และคำชี้ขาดนั้นได้ตอบประเด็นทั้งหมดที่เกี่ยวข้องแล้วอย่างชัดเจน พร้อมทั้งตรวจสอบด้วยว่ามีความจำเป็นที่จะต้องสงวนประเด็นใดๆไว้หรือไม่สำหรับการยุติข้อพิพาทในขั้นตอนต่อไป
2. ในกรณีที่สามารถชดเชยความเสียหายได้เป็นตัวเงิน จะต้องมีการอธิบายถึงวิธีการชำระเงินไว้อย่างชัดเจน (ชำระโดยใคร ชำระให้ใคร และชำระเท่าไร) รวมถึงกำหนดระยะเวลาด้วย
3. ในกรณีการแถลงคำชี้ขาด การให้ปฏิบัติการใดๆ ที่เฉพาะเจาะจง และกระทำการอื่นๆ ให้เป็นไปตามที่ข้ออ้างอิงกำหนด
4. ในกรณีการเยียวยาที่ต้องมีการปฏิบัติ (หรือการปฏิบัติที่เฉพาะเจาะจง) จะต้องมีการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน
5. หากคำชี้ขาดมีการให้ดอกเบี้ย จะต้องแน่ใจว่าคำชี้ขาดนั้นกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม (ตามที่กฎหมายไทยหรือกฎหมายอื่นๆ กำหนด) นอกจากนี้ จะต้องระบุระยะเวลาที่คิดดอกเบี้ยและประเภทของดอกเบี้ยอย่างชัดเจน รวมไปถึงวิธีการคำนวณดอกเบี้ย

6. ต้องแน่ใจว่าคำชี้ขาด (ทั้งเหตุผลประกอบและความรับผิดชอบ) จะต้องมีการกำหนดวิธีการคำนวณและการจัดสรรค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เหมาะสม
7. ในกรณีที่คณะอนุญาโตตุลาการเกิดความเห็นแย้งหรือความเห็นที่ต่างกัน จะต้องตรวจสอบให้ดีว่าการมีความเห็นแย้งหรือความเห็นที่ต่างกันั้นสามารถมีได้หรือไม่ภายใต้กฎหมายอนุญาโตตุลาการหรือข้อบังคับที่บังคับใช้
8. ถ้าอนุญาโตตุลาการคนใดไม่ยอมลงลายมือชื่อในคำชี้ขาด จะต้องแน่ใจว่ากรณีลักษณะนี้จะต้องได้รับการจัดการตามข้อบังคับที่บังคับใช้

7. การรับรองคำชี้ขาด

1. ระบุว่าคำชี้ขาดทำขึ้นและประกาศเมื่อใด
2. ระบุสถานที่ทำการอนุญาโตตุลาการ (การอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศในทุกกรณีและภายใต้พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ)
3. จะต้องมีลายมือชื่อของคณะอนุญาโตตุลาการ

บรรณานุกรม

หนังสือ

เสาวนีย์ อัสวโรจน์. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีการระงับข้อพิพาททางธุรกิจโดยการอนุญาโตตุลาการ.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 3, 2554.

Online documents

The IBA Toolkit for Award Writing is reproduced by kind permission of the International Bar Association, London, UK, and is available at:

www.ibanet.org/Publications/publications_IBA_guides_and_free_materials.aspx

© International Bar Association.

ข้อสัญญาการอนุญาโตตุลาการของ ที เอช เอ ซี สถาบันอนุญาโตตุลาการ

ตัวอย่างข้อสัญญาการอนุญาโตตุลาการ

“ข้อพิพาท ข้อขัดแย้ง หรือข้อเรียกร้องใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวข้องกับสัญญานี้ รวมทั้งข้อพิพาทเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามสัญญา การเลิกสัญญา หรือความสมบูรณ์ของสัญญานี้ให้ได้รับการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นที่สุดโดยการอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะที่มีการเสนอข้อพิพาทเพื่อการอนุญาโตตุลาการ โดยให้อยู่ภายใต้การจัดการของ ที เอช เอ ซี สถาบันอนุญาโตตุลาการ”

THAC Arbitration Model Clause

“Any dispute, controversy or claim arising out of or relating to this contract or the breach, termination or invalidity thereof, shall be referred to and finally resolved by arbitration in accordance with the Arbitration Rules of the Thailand Arbitration Center in force at the time, and shall be under the administration of THAC Thailand Arbitration Center.”